

Justitiedepartementet
Enheten för familjerätt och allmän
förmögenhetsrätt
Tobias Eriksson

Vår referens/dnr:
SNDnr 2021-56

103 33 Stockholm

Er referens/dnr:
Ju2021/01037

2021-05-26

Remissvar

Andra chans för krisande företag – En ny lag om företagsrekonstruktion (SOU 2021:12)

Svenskt Näringsliv har inbjudits att lämna synpunkter på förslagen i skrivelsen Konkursförfarandet, Ds 2019:31. Svenskt Näringsliv företräder drygt 60 000 små, medelstora och stora företag. Dessa är organiserade i 50 bransch- och arbetsgivarförbund.

Sammanfattning

- Svenskt Näringslivs samlade bedömning är att förslaget om ny lag om företagsrekonstruktion och lag om offentlig skulduppgörelse sammantaget kommer att leda till fler lyckade företagsrekonstruktioner.
- En kostnadsfri rådgivningstjänst om tidig varning bör utformas så att den inte upplevs konkurrera med befintliga rådgivningsaktörer.
- Endast mindre brister i gäldenärens bokföring bör inte medföra hinder mot att besluta om företagsrekonstruktion.
- Förslaget om att verkställighetsförbudet under vissa förutsättningar även ska omfatta försäljning av handpanträtt bör analyseras djupare för att undvika att företagens kreditmöjligheter försämras.
- Reglerna om gäldenärens avtal bör i lämpliga delar få sin motsvarighet i konkurs.
- Förslaget om förhandsanslutning vid ansökan om offentlig skulduppgörelse bör tas bort eller ändras till att omfatta en lägre andel av borgenärerna och fordringarnas samlade belopp.
- Det redovisade systemet för företagsledares handlingsplikt bör inte införas med mindre än att det föregås av en samlad översyn av företagsledares ansvar.
- Antalet tingsrätter som handlägger ärenden om företagsrekonstruktion bör begränsas till en i varje hovrättsområde.
- Såväl juridiska som affärsmässiga kunskaper bör ställas på den som utses till rekonstruktör.
- Bedömningen av hur utredningens förslag kommer att påverka företagen är bristfällig i vissa avseenden. Det gäller inte minst den sammantagna påverkan på företagens kreditmöjligheter framöver.

Inledande kommentarer

Betänkandet behandlar i huvudsak frågan om hur EU-direktivet 2019/1023 om ramverk för förebyggande rekonstruktion m.m. ska implementeras i Sverige. Utöver det lämnas även vissa förslag kring bland annat gäldenärens avtal.

Svenskt Näringsliv delar i stort utredningens förslag till ny lag om företagsrekonstruktion och ny lag om offentlig skulduppgörelse. Vår samlade bedömning är att möjligheterna till lyckade förfaranden, där det rekonstruerade företagen ges goda förutsättningar till fortsatt drift efter genomförd rekonstruktion, ökar genom utredningens förslag. Samtidigt kan förslaget om ny lag om offentlig skulduppgörelse underlätta för i första hand mindre företag som är i behov av ett snabbare och billigare förfarande där endast skuldnedskrivning behövs för att säkra företagets fortsatta livskraft.

Tidig varning

Svenskt Näringsliv har inget att erinra mot att Tillväxtverket får i uppdrag att etablera en nationell kostnadsfri rådgivningstjänst. Vi vill dock understryka vikten av att tjänsten begränsas till några timmars muntlig rådgivning och att den i första hand inriktas mot mindre företag. Det är angeläget att rådgivningsfunktionen inte utformas så att den upplevs som en konkurrent till de befintliga aktörerna på marknaden som redan idag erbjuder råd och stöd till företag.

Företagsrekonstruktion och offentlig skulduppgörelse

Krav på ordnad bokföring och skärpt livskraftstest

Utredningen föreslår att ett beslut om företagsrekonstruktion inte ska meddelas om gäldenärens bokföring är behäftad med sådana brister att rörelsens förlopp, ekonomiska resultat eller ställning i huvudsak inte går att bedöma. Svenskt Näringsliv har inget att erinra mot detta men vill samtidigt anföra att det inte får innebära att även mindre brister eller felaktigheter innebär hinder mot beslut om företagsrekonstruktion. Gäldenären bör i sådana fall ges en möjlighet att korrigera sin bokföring.

Utredningen föreslår vidare att det s.k. livskraftstestet skärps. För att företagsrekonstruktion ska beviljas ska det krävas att det finns skälig anledning att anta att rekonstruktionen kan säkra verksamhetens livskraft. Svenskt Näringsliv anser att det är av största vikt att höja statusen och öka förtroendet för rekonstruktionsinstitutet. Ett av problemen idag är att för få rekonstruktioner lyckas i den meningen att de rekonstruerade företagen fortfarande är aktiva något år efter avslutad rekonstruktion. Mot den bakgrunden delar Svenskt Näringsliv utredningens förslag om ett skärpt livskraftstest. Det kan innebära att något färre rekonstruktioner beviljas, samtidigt som möjligheten att lyckas med rekonstruktionen ökar.

Omfattningen av verkställighetsförbudet

Utredningen föreslår att verkställighetsförbudet utvidgas till att under vissa förutsättningar även avse situationer när borgenärer utom rätta realiserar gäldenärens tillgångar, t.ex. på grund av handpanträtt. Ställningstagandet tar utgångspunkt från artikel 2.1.4 i direktivet. En sådan regel kan få negativ påverkan på företagens kreditmöjligheter, inte minst i situationer då en bank begär handpanträtt i bolagets aktier. Svenskt Näringsliv skulle gärna se en djupare analys av i vilken utsträckning direktivet tillåter att handpanträtt kan ges ett generellt undantag från verkställighetsförbudet, likande det som gäller för bland annat

underhållsbidrag. Vidare menar vi att konsekvenserna av den föreslagna regeln med en bedömning av hur den kommer att påverka företagens kreditmöjligheter inte är tillräckligt belysta i betänkandet.

Gäldenärens avtal m.m.

Utredningen föreslår att en hyresvärds fordran på hyra för tid senare än en månad efter beslut om företagsrekonstruktion ska anses uppkommit under företagsrekonstruktionen och därmed inte omfattas av en skulduppgörelse. Vidare föreslår utredningen att en gäldenär ska ges rätt att säga upp varaktiga avtal i förtid med viss uppsägningstid. Därtill föreslår utredningen ett uttryckligt förbud mot s.k. ipso facto-klausuler. Samtliga dessa förslag syftar till att underlätta genomförandet av lyckade rekonstruktioner och får anses vara väl avvägda. Svenskt Näringsliv vill dock understryka vikten av att motsvarande regler inför för konkurs. Det finns ett starkt samband mellan konkurs och rekonstruktion. Reglerna bör därför i största möjliga utsträckning vara neutrala så att de inte skapar incitament för vare sig gäldenären eller borgenärerna att välja det ena förfarandet framför det andra endast i syfte att uppnå fördelar i enskilda avtalsförhållanden.

Offentlig skulduppgörelse

Svenskt Näringsliv delar utredningens uppfattning att det behövs ett kompletterande förfarande som gör det möjligt att få en skulduppgörelse fastställd utan att gäldenären behöver upprätta en rekonstruktionsplan. Offentlig skulduppgörelse är både billigare och snabbare än företagsrekonstruktion och kan därför i många fall vara ett bra alternativ för framför allt mindre företag. Förslaget om att en ansökan om offentlig skulduppgörelse ska innehålla ett intyg om viss förhandsanslutning väcker dock en del frågor. En gäldenär som beviljats förfarandet erhåller skydd mot konkurs. Samtidigt ställs krav på att gäldenären, innan en ansökan kan lämnas in, kontaktar de största och viktigaste borgenärerna för att förhandla fram ett förslag till skulduppgörelse. Det öppnar för en risk att någon borgenär väljer att ansöka om konkurs innan en ansökan lämnats in, vilket i sin tur kan leda till att gäldenären avstår från att försöka få till en skulduppgörelse i samlad ordning. Svenskt Näringsliv föreslår därför att kravet på förhandsanslutning tas bort helt eller ändras till att omfatta en mindre andel av borgenärerna och fordringarnas samlade belopp.

Företagsledares skyldigheter

Svenskt Näringsliv delar utredningens bedömning att det inte bör införas någon insolvensrättslig regel om plikt för företagsledare att agera när företaget närmar sig insolvens. Mot bakgrund av att utredningen, trots sin slutsats, ändå redovisar hur en sådan regel skulle kunna utformas vill vi anföra följande. En insolvensrättslig regel om handlingsplikt som innebär att företagsledare riskerar ett personligt betalningsansvar måste noga avvägas mot enskildas vilja och möjligheter att starta och driva företag. En sådan regel måste dessutom ses i ljuset av det redan i nuvarande lagstiftning finns starka incitament för företagsledare att agera när företaget börjar gå dåligt och risken för obestånd närmar sig. Det gäller inte minst skyldigheten att upprätta kontrollbalansräkning och det skatterättsliga företräddansvaret. En ytterligare regel, liknande den som utredningen redovisar (men inte föreslår), skulle därför innebära att ett betydligt större ansvar läggs på företagsledare, med påföljden att viljan och möjligheten att starta och driva företag på sikt försämrats.

Svenskt Näringsliv har i andra sammanhang framfört att reglerna kring företagsledares ansvar bör bli föremål för en samlad översyn, i vilken såväl skatterättsliga och insolvensrättsliga perspektiv som målen att fler ska vilja och kunna starta och driva företag utgör utgångspunkten. I en sådan översyn kan även frågan om en handlingsplikt prövas.

Antalet domstolar och krav på rekonstruktören

Svenskt Näringsliv delar utredningens uppfattning att antalet tingsrätter som handlägger ärenden om företagsrekonstruktion bör begränsas. Genom det nya förfarande som utredningen föreslår, med bl.a. det skärpta livskraftstestet, det stora utrymmet att föreslå åtgärder i rekonstruktionsplanen vid sidan om en betalningsuppgörelse, frågan om gruppindelningar vid beslut om fastställande av planen och testet om borgenärernas bästa intresse kommer domstolen att behöva ta ställning till frågor som är avsevärt mer komplicerade än vad som är fallet idag. Handläggningen kommer därför kräva en särskild kunskap och erfarenhet. Utredningen har stannat för att föreslå att ärenden om företagsrekonstruktion ska koncentreras till en tingsrätt per län. Svenskt Näringsliv menar att det fortfarande blir för många tingsrätter. Mot bakgrund av att antalet ärenden om företagsrekonstruktion redan idag är få, runt c:a 200 per år, och att inget tyder på att den nya lagstiftningen på ett markant sätt kommer att leda till fler ärenden men vi att antalet tingsrätter bör koncentreras ytterligare. Såväl Entreprenörskapsutredningen som Stiftelsen Insolvensrättsligt forum har föreslagit en koncentration om 6 tingsrätter, en i varje hovrättsområde, vilket vi ställer oss bakom.

Utredningen föreslår att kraven för att få bli utsedd till rekonstruktör bör skärpas. Svenskt Näringsliv delar den uppfattningen. På samma sätt som kraven på handläggande domstolar kommer öka med den föreslagna lagstiftningen gäller detsamma för den som utses till rekonstruktör. Utredningen lyfter särskilt fram behovet av juridiska kunskaper, t.ex. när det gäller bolagsrättsliga åtgärder inom rekonstruktionsplanen. Svenskt Näringsliv vill även understryka vikten av affärsfärdiga kunskaper, inte minst när det gäller att bedöma förutsättningarna för att säkra företags livskraft på sikt.

Förslagens påverkan på företag

Förslagen om en ny lag om företagsrekonstruktion och en lag om offentlig skulduppgörelse kommer att få påverkan på företagen i Sverige. Utredningen har i ett avslutande avsnitt sammanfattat vilka konsekvenser som kan förväntas. Svenskt Näringsliv anser att konsekvensutredningen har vissa brister. I enlighet med Regelrådet anser vi att kostnaderna för inblandade företag i båda förfarandena hade kunnat uppskattats och tydliggjorts i större utsträckning. Vidare saknar vi en särskild bedömning av hur de föreslagna reglerna sammantaget kommer att påverka företagens kreditmöjligheter framöver. Det senare är inte minst viktigt då en eventuell försämring kommer att drabba hela företagskollektivet.

Svenskt Näringsliv

Johan Britz

Christer Östlund